

SŁOWO WSTĘPNE

Zeszyt nr 8 „Lingwistyka korpusowa i translatoryka” został zainicjowany w 2011 r. po pierwszej edycji cyklu konferencji „Terminy i relacje a korpusy dwujęzyczne” jako czasopismo o charakterze interdyscyplinarnym, w którym zarówno językoznawcy, jak i specjaliści różnych dziedzin dzielą się swoimi przemyśleniami nad metodologią prac z zakresu lingwistyki korpusowej, tłumaczeń terminów w tekstach specjalistycznych, redagowania dwujęzycznych słowników (leksykograficznych, specjalistycznych, translatorских itp.).

W niniejszym numerze publikujemy pierwszą część referatów wygłoszonych podczas drugiej edycji cyklu konferencji, zatytułowanej „Terminy i relacje a korpusy dwujęzyczne”, która miała miejsce w dniach 17-18 października 2013 roku na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Zostały one pogrupowane w cztery bloki tematyczne.

W pierwszym („Traitement automatique des langues”) publikujemy artykuły dotyczące zagadnień związanych z automatycznym przetwarzaniem korpusów językowych. Grażyna VETULANI wskazuje na ciągły rozwój lingwistyki korpusowej oraz na główne problemy, jak na przykład wybór odpowiednich tekstów źródłowych do badań korpusowych, a także tworzenie programów komputerowych zdolnych do obróbki automatycznej tekstów. Autorka przekonuje, że wygenerowane automatycznie dane warto poddawać analizie metodą „ręczną” przez leksykografów, którzy gwarantują rzetelny opis składniowo-semantyczny jednostek językowych. Ilustracją tego postulatu metodologicznego jest przeprowadzona przez Alicję KACPRZAK analiza porównania z przymiotnikiem *rouge* (w języku francuskim) / *czzerwony* (w języku polskim) na podstawie danych zebranych z korpusów narodowych: Frantext i Narodowy Korpus Języka Polskiego. Swoistym problemem automatycznego przetwarzania faktów językowych jest forma komunikacji „czatowej”, którą omawia Jan LAZAR, przedstawiając terminologię francuską i czeską języka czatu.

Drugi blok („Problèmes de traduction automatique”) zawiera trzy artykuły ilustrujące metodę zorientowaną obiektowo, opracowaną przez Wiesława Banysia, głównie na użytek automatycznego tłumaczenia tekstów. Beata ŚMIGIELSKA omawia tłumaczenia na język polski francuskiego rzeczownika *pièce* i wskazuje na kadry pojęciowe reprezentujące kontekst użycia tego wyrazu jako narzędzia pozwalającego na „odwieloznaczenie” wyrazu polisemicznego. Magdalena PERZ na przykładzie polisemicznego przymiotnika *piquant* dokonuje konfrontacji różnych tłumaczeń wykonanych przez Google Translator, w wyniku której stwierdza, że zasadnicze znaczenie ma sposób ustalania ekwiwalentów dla translatora. Anna CZEKAJ testuje trzy translatory automatyczne (Google Traducteur, World Lingo, Bing Traducteur), poddając tłumaczeniu metaforyczne rzeczowniki nazywające części ciała w tekstach specjalistycznych i potwierdza skuteczność metody zorientowanej obiektowo w określaniu właściwego znaczenia w tłumaczeniu.

W trzecim bloku („Traduction des termes dans les textes spécialisés”) umieszczone są prace językoznawców oraz ich propozycje metodologiczne w tłumaczeniu terminów w tekstach specjalistycznych. Krzysztof BOGACKI omawia problem jednoznaczności oraz synonimii w terminologii bankowej w zestawieniu ze słownictwem języka kontrolowanego. Máté KOVÁCS, w oparciu o korpus równoległy (Konstytucja Węgier z 2011 r. i jej tłumaczenie na język francuski) wykazuje złożoność znaczenia terminów węgierskich w tym tekście prawa oraz wynikające z tego trudności w ustalaniu ekwiwalentów. Kolejny korpus z zakresu prawa jest korpusem porównywalnym zaczerpniętym z baz danych (Daloz.fr oraz Legalis des éditions C.H. Beck), na którego podstawie Ksenia GAŁUSKINA i Paulina MAZURKIEWICZ prezentują koncept ‘mariage’ w prawie francuskim i ‘małżeństwo’ w prawie polskim oraz terminy, które je wyrażają, dochodząc do wniosku, że pokrywają się one jedynie częściowo, gdyż oba systemy prawne inaczej je ujmują. Analizę terminu *testament* w tekstach porównywalnych kodeksów cywilnych francuskich i polskich przeprowadza Dorota ŚLIWA, postulując łączenie poszczególnych płaszczyzn znaczeniowych w tekście dla spójnego i adekwatnego ustalania ekwiwalentów w ich kombinatoryce składniowej.

Czwarty blok („Traduction des termes latins”) tworzą artykuły specjalistów danych dziedzin, omawiających wybrane terminy łacińskie i ich tłumaczenia na język polski. Marzena DYJAKOWSKA przeprowadza analizę zwrotu *privilegium odiosum* w tekstach prawa rzymskiego i prawa kanonicznego, podając swój autorski przekład. Mirosław SITARZ i Urszula WASILEWICZ omawiają znaczenie łacińskiego wyrazu *portio* w terminie

portio populi Dei w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r., wskazując na nieścisłości jego tłumaczenia na język francuski i polski, proponując polskie tłumaczenie wyrazu *portio* właściwe dla tego kontekstu. Ostatni artykuł zawiera interdyscyplinarną analizę katalońskich imion tytułowych *amic* i *amat* mistycznego dzieła literatury chrześcijańskiej Rajmunda Lulla, przeprowadzoną przez Andrzeja ZAJĄCA. Autor przekonuje czytelnika o konieczności uwzględnienia kontekstu biblijnego dla zrozumienia tych nazw, zakorzenionych znaczeniowo w kulturze języka łacińskiego, i podaje również swoją autorską propozycję translatorską. Analizy terminów łacińskich przeprowadzone przez specjalistów z prawa, prawa kanonicznego i teologii, dopełnione przez ich autorskie właściwe ekwiwalenty w języku polskim, wykazują, że w tłumaczeniu tekstów specjalistycznych ostatnie słowo należy do specjalisty, którego w tej pracy mogą wspomagać językoznawcy.

Dorota Śliwa
Redaktor Naczelny